

ваного врожаю з визначеними кількісно-якісними параметрами. Сучасні тенденції розвитку галузі рослинництва передбачають глибші знання, не спрощення технологій, а обґрунтоване використання природних умов, раціональне застосування тієї чи іншої системи обробітку ґрунту та інших агротехнічних заходів, що забезпечують зменшення собівартості продукції, з одного боку, та екологічну безпеку виробництва – з іншого. Ці технології потребують не тільки високоякісного насіння сільськогосподарських культур, але сортів і гібридів із заданими параметрами, які враховують усі особливості ґрунтово-кліматичних умов зони вирощування, систем обробітку ґрунту, сівби, внесення добрив, застосування засобів захисту рослин, а також вимог ринку до якісних показників продукції.

Література.

1. Дейнеко Л.В., Іртишева І.О. Механізм впровадження інноваційних технологій в агропродовольчу сферу: сутність, функції, завдання і регіональні особливості// Механізм регулювання економіки. – 2009. - № 2. – С. 123 – 131.
2. Кисляренко М.Ф., Лобастов І.В., Архипов С.В. Економічні аспекти застосування ресурсозберігаючої системи землеробства// Продуктивність агропромислового виробництва. – 2007. - № 3. – С. 51 – 58.
3. Мазоренко Д.І., Мазнев Г.Є., Красноручький О.О. та ін. Інноваційні агротехнології: Монографія. – Харків: ХНТУСГ, 2007. – 385 с.

УДК 334:732:631.115.8

ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ФІНАНСОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Гузенко Т.С., к.е.н.

Сумський національний аграрний університет

В статті досліджуються передумови використання інструментів інтеграції аграрних підприємств з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектора, при цьому забезпечуючи відтворення земельних ресурсів, задіяних в господарському обороті.

In article preconditions for use of tools of integration of the agrarian enterprises for increase of competitiveness of domestic agrarian sector at reproduction of ground resources which are involved in manufacture are investigated.

Постановка проблеми. Вступ України до Світової організації торгівлі та її інтеграція до Європейського Союзу є важливою передумовою підвищення конкурентоспроможності вітчизняного аграрного сектора економіки, покращення продовольчої безпеки держави і зростання добробуту громадян. Проте низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної аграрної продукції вказує на реальну загрозу для аграрних підприємств. Відтак, вважаємо доцільним розглядати інтеграцію не лише як процес, а й, в першу чергу, як інструмент для забезпечення високого рівня конкурентоспроможності продукції, охорони та відтворення якості земельних ресурсів та підвищення рівня прибутковості вітчизняних сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вдосконалення економічних відносин між підприємства аграрної сфери, проблемам збереження та відновлення якості земельних ресурсів, розвитку раціонального землекористування в аграрній сфері присвячують свої наукові роботи багато науковців, зокрема Борисова В., Дем'яненко М., Маліка М., Мармуль Л., Мельника Л., Саблука П., Червена І., Черевка Г., Шпичака О., Яценка В. та інших науковців.

Постановка завдання. Вивчення передумов та можливостей запровадження системи органічного агровиробництва в області з використанням інструментів інтеграції аграрних підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спираючись на дані Управління статистики України щодо складу земельних площ країни, можна стверджувати, що у 2010 р. основну частину, більше 70 %, складають сільськогосподарські землі, ліси та лісовкриті площі займають 17,5 % і по 4 % займають площі водних об'єктів та забудовані землі. Такі розрахунки дозволяють зробити висновок про аграрне спрямування України, схожа структура розподілу земельного фонду спостерігається і в Сумській області.

Земельні площі Сумської області налічують 2383,2 тис. га, понад 71 % земель використовується у складі сільськогосподарських угідь, у природному стані (ліси, водні об'єкти, болота) знаходиться 23,1 %, з яких 19,2 % припадає на площу під лісами. Надмірна розораність території є одним з головних чинників, які дестабілізують екологічну ситуацію в області. Крім того, сільськогосподарські землі зазнають забруднення промисловими та побутовими відходами, пестицидами та іншими хімічними речовинами, нафтою та нафтопродуктами, а також ущільнюються від застосування ґрунтообробної техніки та підтоплюються.

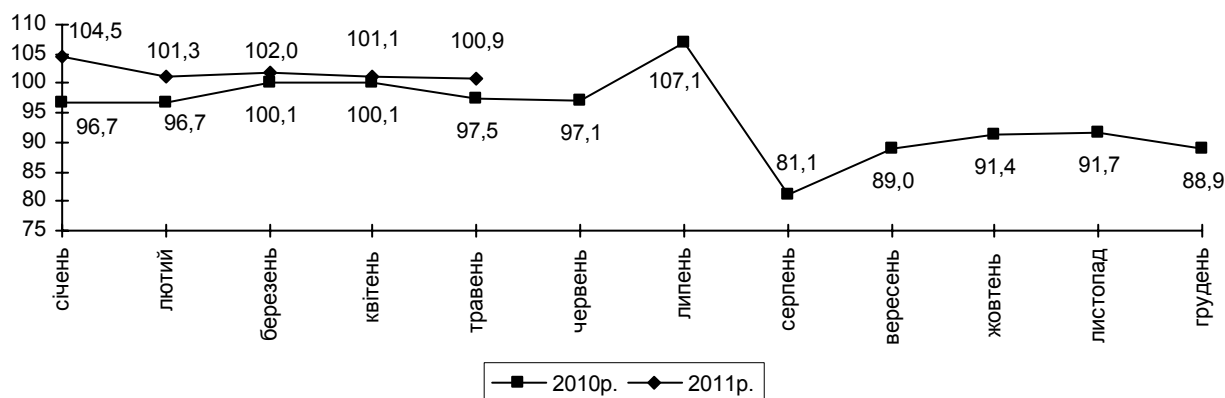

Рис. 1. Зміна обсягів сільськогосподарського виробництва (наростаючим підсумком у % до відповідного періоду попереднього року) [1]

Джерело: за даними Головного управління статистики в Сумській області

Обсяг продукції сільського господарства в Сумській області за січень – травень 2011р. в усіх категоріях господарств (у порівнянних цінах 2005р.) за розрахунками склав 416,4 млн. грн. (рис. 1). Виробництво валової продукції проти аналогічного періоду 2010р. збільшилося на 0,9%, в т.ч. у сільськогос-

подарських підприємствах – на 3,7%, а у господарствах населення зменшилося на 0,4%.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що розвиток ринкових відносин значно ускладнив процеси відтворення, збереження та охорони земельних ресурсів, задіяних в сільськогосподарському виробництві.

Роздержавлення, розпаювання та приватизація земельних ресурсів як в Сумській області, так і по всій території України не принесло очікуваних позитивних зрушень. Так, протягом останніх десятиліть загострились проблеми екологічного та соціального розвитку регіону, зокрема агропромислового комплексу. Площі, придатні для ведення сільського господарства, починаючи з 1995 р., скорочуються. Разом з цим, зменшуються обсяги виготовленої сільськогосподарської продукції, що підтверджується зменшенням індексів обсягу сільськогосподарського виробництва. Таким чином, згадані вище екологічні та соціальні проблеми з кожним роком загострюються, чому сприяє зниження продуктивності сільськогосподарських земель, погіршення демографічної ситуації на селі, старіння нації та значне погіршення екології.

У результаті реформування земельних відносин значно зросла кількість агроформувань із порушеним внутрішньогосподарським землеустроєм. У цих господарствах не витримуються сівозміни, допускаються відхилення від науково обґрунтованих систем землеробства, порушуються технології обробітку ґрунтів, що негативно впливає на їх екологічний стан. Таке поводження з земельними ресурсами можна пояснити ще й тим фактом, що більша частина їх знаходиться у приватній власності, а отже, держава практично не може впливати на процеси збереження якості національного багатства – земель.

Протягом останніх років спостерігається щорічний від’ємний баланс гумусу та зменшення поживних речовин у ґрунті. Натомість збільшується використання пестицидів у сільському господарстві області, що в свою чергу загострює проблеми продовольства та спричиняє поширення генетично модифікованої сільськогосподарської продукції.

Сьогодні вітчизняні сільськогосподарські підприємства не зважають на екологічну складову свого виробництва, а відтак їхній розвиток можна вважати: регресивним за характером зміни якісних параметрів ресурсів, що вони використовують в своїй діяльності; екстенсивним за рівнем ресурсного забезпечення розвитку; більшість сільськогосподарських підприємств характеризуються нестійким інакше кажучи незбалансованим розвитком, ознакою якого є погіршення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства, втрата фінансової рівноваги; крім того, сільськогосподарські підприємства нерационально використовують природні ресурси, що залучені в господарський оборот, використовують науково необґрунтовані норми тощо.

За таких умов якість сільськогосподарської продукції є низькою, витрати, що закладаються у собівартість високими, зокрема це стосується техніки та технологій, посадкового матеріалу, добрив, що використовуються для забезпечення високих врожаїв. Вирішення ситуації, що склалася вимагає нових підходів. Враховуючи вищезазначені фактори та вимоги сьогодення визначаємо необхідність застосування системи органічного землеробства на теренах

Сумської області як напряду, що забезпечить не лише збереження та охорону земельних ресурсів, а й дозволить відновити їх якість і забезпечити високу продуктивність.

Важливою передумовою для запровадження органічного виробництва є створення банку даних щодо стану та якості земельних ресурсів області [2]. З метою забезпечення контролю за використанням земельних ресурсів агропромислового сектору, проведення моніторингу, екологічної експертизи, інших функцій щодо природоохоронної та відновлюваної діяльності та реалізації в цьому аспекті екологічно збалансованого розвитку агропромислового комплексу регіону необхідно залучення цільових фондів охорони навколишнього природного середовища.

Практику формування спеціалізованих установ з метою регулювання питань землеволодіння та землекористування спостерігаємо, наприклад, в Угорщині, також розглядається перспектива створення федерального фонду земель сільськогосподарського призначення, що знаходиться у власності держави і в Російській Федерації.

Враховуючи в перспективі зняття мораторію на продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення в Україні та функціонування ринку землі, а також систему земельно-іпотечних відносин фонд може здійснювати наступні функції: реалізації політики раціонального регіонального землекористування; формування цінової політики в сфері земельних відносин; акумулювання інформаційних потоків щодо земельного користування; проведення заходів із контролю та додержання вимог щодо якості земельних ресурсів тощо.

Крім того, створений на регіональному рівні цільовий позабюджетний фонд зможе мобілізувати централізовані та децентралізовані фінансові ресурси в сфері природокористування, зокрема, земельного користування, та спрямувати їх на реалізацію розроблених природоохоронних та відновлюваних програм, а також проводити фінансування певних природоохоронних заходів та надавати гарантійні послуги при отриманні кредитів з цільовим призначенням – здійснення заходів з відтворення природних ресурсів задіяних у господарському обороті.

Висновки. Визначено, що глобалізаційні процеси вимагають пошуку методологічних основ та розробки концепцій міжнародних антикризових стратегій, які, в свою чергу, були б базовими для формування національних стратегій розвитку в умовах глобалізації, в тому числі і в сфері охорони навколишнього природного середовища.

Виявлено, що інтеграція України, в тому числі її агропромислового сектору, у світовий простір дозволить сільському господарству зайняти достойне місце у світовій економіці. Розвиток аграрного сектору економіки сьогодні потребує не стимулювання з так званого «жовтого кошика», а в першу чергу використання «зеленого кошика», зокрема мова йде про поширення досвіду та консультаційні послуги, охорону навколишнього природного середовища, науково-дослідні роботи, що в свою чергу дозволить збалансований розвиток сільськогосподарських підприємств. Здійснення такого роду заходів можливе

за рахунок фінансування з позабюджетних фондів, а отже формує передумови для виникнення та функціонування позабюджетних фондів відтворення природних ресурсів.

Вивчення особливостей вітчизняного сільськогосподарського виробництва та врахування вимог ЄС щодо застосування концепції сталого розвитку агропромислового сектору та переходу до органічного агровиробництва, створює передумови функціонування позабюджетного фонду відтворення природних ресурсів в аграрній сфері. Окреслені перспективи дозволять покращити стан агропромислового комплексу на регіональному рівні, а відтак вирішити поставлені перед позабюджетним фондом відтворення природних ресурсів в аграрній сфері поставлених завдань та дати поштовх для розвитку органічного агровиробництва в регіоні.

Література.

1. Статистична інформація щодо сільського господарства Сумської області за 2011 р. [Електронний ресурс]: Режим доступу - <http://www.sumy.ukrstat.gov.ua/stat.html>
2. Борисова В.А. Економічний механізм ресурсокористування в аграрній сфері / В.А. Борисова. – Суми: Видавництво «Довкілля», 2004. – 167 с.

УДК 338.436:631.1.027:631.11:635/338.439

ОСОБЛИВОСТІ МАРКЕТИНГУ ПІДПРИЄМСТВ ОВОЧЕПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В АПК

*Даниленко В.І., к.е.н., доцент кафедри
Полтавська державна аграрна академія*

У статті розглядається сутність інтеграційних формувань, уточнено їх функції та визначено можливості їх застосування в овочепродуктовому підкомплексі. Проаналізовані основні напрямки маркетингової діяльності в інтеграційних структурах.

In article the essence integration formations is considered, specified their functions and is defined possibilities of their application in vegetable subcomplex. The analyzed basic directions of marketing activity in integration structures.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку економіки України, характерною особливістю якої є диспропорція розвитку попиту і пропозиції на внутрішньому аграрному ринку, винятково важливого значення набуває розробка організаційно-економічного механізму інтеграційних зв'язків підприємств овочепродуктового підкомплексу, адже нині ринкові відносини дедалі більше стають основними чинниками регулювання виробництва продукції, впливаючи на рівень і динаміку цін та інші показники ефективності.

Функціонування повноцінного ринкового середовища в агропромислового виробництві неможливе без відпрацювання механізмів захисту економічних інтересів сільськогосподарських товаровиробників шляхом забезпечення можливостей еквівалентного товарного обміну із суміжними галузями – постачальниками матеріально-технічних ресурсів і сировини та покупцями продовольчої продукції. Вирішенню проблем, наявних нині в овочепродук-